

(اغلب نمایندگان گفتند کافی است)
 رئیس - دو فقره پیشنهاد رسیده قرائت میشود .
 (بمضمون ذیل قرائت شد)
 بنده پیشنهاد میکنم مدت سه ماه را پنج ماه نمایند
 نظام الدوله پیشنهاد میکنم بجای ماده چهارم نوشته شود وزارت مالیه بعد از سه ماه از روز اعلان این قانون را اجرا خواهد نمود - مدرس - امین الشریعه - محقق العلماء کازرونی
 رئیس - این پیشنهادها هم بکمیسیون ارسال میشود
 ماده پنجم قرائت میشود :
 (آقای سهام السلطان بشرح آتی قرائت نمودند)
 ماده پنجم - وزارت مالیه برای تمین و تشخیص پوستهائی که مطابق ماده دوم بایستی ضبط شود همچنین برای تشخیص پوستهائی ضبط شده دولت نظامنامه مخصوصی تهیه خواهد نمود تا در موقع عمل و نقیض اشکال و اختلافی رخ ندهد
 مخبر - این ماده دیگر موضوعی پیدا نمیکند
 رئیس - ماده ششم
 (بمضمون ذیل قرائت شد)
 ماده ششم - وزارت داخله و وزارت مالیه هر یک در حدود وظائف خود مأمور اجرای این قانون خواهند بود
 مخبر - وزارت داخله زائد است فقط وزارت مالیه کافی است
 رئیس - در این ماده دیگر مخالفی نیست .
 (جمعی گفتند خیر)
 رئیس - شور اول ختم شد رای می گیریم به شور ثانوی بشود یا نشود
 حاج شیخ اسدالله - اگر رای گرفته شود که مجلس داخل شور ثانوی این لایحه با همین مواد بشود بنده مخالفم ولی اگر مطابق آن پیشنهادیکه شده است مواد تغییر کند و یک کمرک سنگینی بسته شود بنده موافق هستم
 مخبر - حذف ماده پنجم گمان می کنم کاملاً جواب آقای حاج شیخ اسدالله را می دهد
 البته شور ثانی پس از اصلاح بعمل خواهد آمد
 رئیس رای می گیریم که داخل شور ثانی بشویم آقایانی که تصویب می کنند قیام فرمایند
 (اغلب نمایندگان قیام نمودند)
 رئیس - تصویب شد جلسه آتی روز سه شنبه سه ساعت بفرود مانده دستور هم انتخاب هیئت رئیسه خواهد بود
 فهیم الملك - بنده استدعا می کنم

لایحه راجع بمدت اقامت مأمورین سیاسی در خارجه جزو دستور شود
 رئیس - اگر وقت بود جزو دستور خواهد بود آقای معتمد السلطنه
 (اجازه)
 معتمد السلطنه - در نوزدهم فرس پیشنهادی راجع بالصاق تبر بعایدات غیر مستقیم شده بود قابل توجه هم بشود نماینده وزارت مالیه هم متعهد شد نظریات دولت را کتباً به مجلس بدهد چون تا بحال جوابی داده نه نشده استدعا می کنم تا کید شود زودتر در این موضوع جوابی بمجلس بدهد
 رئیس - آقای وزیر مالیه خودشان هستند جواب می دهند
 وزیر مالیه - در جلسه آتی نظریات وزارت مالیه را کتباً تقدیم می کنم
 رئیس آقای کازرونی آقای وزیر مالیه را از مشوالتان مسبوق کرده اید آقای میرزاهلی کازرونی - خیر فقط در جلسه قبل یک صورت سئوالی بمقام است تقدیم کرده ام
 وزیر مالیه - مشوالتان را بفرمایند
 آقای میرزاهلی کازرونی - البته تصدیق می فرمائید تکلیف دولت منحصر این است که قوانین را اجرا کند هیچکس حق ندارد مالیاتی برقرار کند یا اینکه باسم مالیات چیزی از مردم بگیرد مگر آن مالیاتی که از مجلس گذشته باشد بنده و آقای وزیر و همه مردم می دانیم که پولها بمناوین مختلفه از مردم گرفته می شود و مدتی هم هست از افتتاح مجلس شورای ملی گذشته است و اگر در ایام فترت ضروری ایجاب کرده بوده که برخلاف قانون از مردم گرفته شود پس از افتتاح مجلس لازم بود صورت آن مالیاتها را بمجلس بفرستند و ببینند مجلس تصدیق می کند یا خیر
 لهذا بنده از آقای وزیر مالیه سئوال می کنم در خصوص این مالیات هائی که بمناوین مختلفه از مردم می گیرند و مجلس هم آن ها را تصویب نکرده است چه عقیده دارند آیا گرفتن این مالیاتها را جایز می دانند یا خیر؟
 وزیر مالیه - خوب است آقای کازرونی مواردی را که مالیات های غیر قانونی گرفته می شود توضیح بدهند کدام است دولت اساساً در نظر ندارد مالیاتی بدون تصویب مجلس گرفته شود و مالیات هائی هم که در ایام فترت بدون تصویب مجلس وضع شده بود از طرف دولت حکم شده در همه جا موقوف شود و دیگر از کسی آن مالیاتها گرفته نمی شود
 آقای میرزا علی کازرونی - بنده گمان می کردم این مالیات هائی که از مردم برخلاف قانون گرفته می شود بر خود آقای وزیر مالیه معلوم است و هیچ لازم نیست که بنده تشریح نمایم حالا که اظهار بی اطلاعی می کنند بنده صورتی تهیه نموده

و تقدیمشان خواهم نمود
 از جمله مالیات هائی که گرفته میشود مالیات کتیرا است و هم چنین مالیات های مختلفه که بمناوین مختلفه از قبیل دلالی و قیانداری و غیره از مردم گرفته می شود و چون صورتش را ندارم نمی توانم داخل در جزئیات آن بشوم
 وزیر مالیه - در موضوع کتیرا یک لایحه بمجلس تقدیم شده است
 رئیس - آقای وقار الملك
 (اجازه)
 وقار الملك - بنده شب گذشته یک سئوالی راجع بمالیات غیر مستقیم عربستان از آقای وزیر مالیه نمودم جواب آن را موکول بامشب فرمودند نمی دانم جواب سئوال بنده حاضر است یا خیر
 وزیر مالیه - راجع بمالیات عربستان یک اختلاف حساب هائی در موضوع مخارج سردار اقدس حاصل شده و در وزارت مالیه مشغول تسویه هستند البته پس از تسویه به مجلس تقدیم خواهد شد
 وقار الملك - بطوریکه آقای وزیر مالیه مستحضرنه عرایض بنده حاوی دو قسمت بود یک قسمت آن راجع بمالیات مستقیم عربستان بود که عرض کردم و با اینکه جواب آقای وزیر مالیه بنده را قانع نکردم فعلاً مسکوت می گذارم و امیدوارم عملاً بنده را قانع نمایند قسمت دیگر راجع به مالیات غیر مستقیم عربستان بود و مالیات غیر مستقیم عربستان آنچه راجع بشوشر است و تا اندازه رئیس مالیه دخالت در آن داشته آن را اداره کرده است ولی آنچه راجع بناصری و محمره بوده بنده اطلاع دارم یا رسال به چهارده هزار تومان بالغ شده است نمی دانم از این مالیات چیزی باید دولت شده است یا خیر
 (از طرف آقای وزیر مالیه اظهاری نشد)
 مجلس تقریباً دو ساعت از شب گذشته ختم شد
 جلسه ۸۵
 صورت مشروح مجلس یوم سه شنبه چهاردهم حمل ۱۳۰۱ مطابق ششم شعبان العظیم ۱۳۴۰ مجلس دو ساعت قبل از غروب بریاست آقای مدرس نایب رئیس تشکیل گردید
 صورت مجلس یوم شنبه دوازدهم حمل را آقای سهام السلطان قرائت نمودند
 نایب رئیس - آقای حائری زاده در صورت مجلس اظهاری دارید؟
 حائری زاده - در صورت مجلس نوشته شده که بنده بابره کشی مخالف بودم ولی بالایحه دولت موافق بودم بنده بالایحه دولت هم موافق نبودم و مخالف بودم
 نایب رئیس - آقای محمد هاشم میرزا

(اجازه)
 محمد هاشم میرزا - اگر چه آقای صورت مجلس را یکتقدیری تند خواندند ممکن است بنده اشتباه کرده باشم ولی آنچه بنظر بنده رسید اگر چه بنده را جزو موافقین ضبط در کمرک نوشته بودند ولی پیشنهاد بنده این بود که صدی هفتاد و پنج کمرک گرفته شود نه اینکه بطور مطلق ضبط شود .
 نایب رئیس - اصلاح میشود آقای حاج میرزا عبدالوهاب
 (اجازه)
 حاج میرزا عبدالوهاب - در صورت مجلس نوشته اند که بنده عرض کردم بموجب ازدیاد صادرات است در صورتیکه بنده عرض کردم موجب کمی صادرات و ازدیاد واردات است و اشتباه شده است
 نایب رئیس - اصلاح میشود دیگر فرمایشی در صورت مجلس هست ؟
 آقای اقبال السلطان
 (اجازه)
 اقبال السلطان - در صورت مجلس نوشته شده که بنده اظهار کردم برای ذبح بره جریمه معین شود بنده این طور عرض نکردم .
 عرض کردم برای ذبح میش باید جریمه معین شود والا جریمه ذبح بره همان ضبط پوستش است
 نایب رئیس - آقای قمی
 (اجازه)
 آقای میرزا آقا ابراهیم قمی - بنده در ماده دوم علاوه بر پیشنهاد مخالفت هم کردم و اظهار مخالفت بنده در صورت مجلس ذکر نشده است
 نایب رئیس - دیگر اعتراض نیست آقای قاسمیدیعقوب - در ماده چهارم هم بنده مخالفت مفصلی کردم و در صورت مجلس ابتدا ذکر نشده
 نایب رئیس - جواب این است که آقای رئیس هم مکرر فرموده اند که مذاکرات را مفصلاً در صورت مجلس نمی نویسند بلکه خلاصه مذاکرات بطور اجمال نوشته میشود .
 آقای قاسمیدیعقوب - صحیح است ولی در صورت مجلس هم مخالفت بنده اسم برده نشد که بنده مخالف بودم
 نایب رئیس - دیگر فرمایشی نیست ؟
 (گفته شد خیر)
 نایب رئیس - صورت مجلس با این چند فقره اصلاح و تصویب شد .
 قبل از اینکه داخل دستور شویم یک لایحه از طرف دولت رسیده است و تقاضای پانزده هزار هشتصد و هشت و شش تومان و هشت قران اعتبار برای مرمت ابنیه سلطنتی

شده است بکمیسیون بودجه فرستاده میشود دستور امروز انتخاب هیئت رئیسه است . اول انتخاب آقای رئیس برای مغفی اخذ آراء بعمل آمده و آقایان وحیدالملک و مساوات (وحاج مقبل السلطنه بعکم قرعه برای استخراج آراء تعیین و پس از استخراج بترتیب ذیل نتیجه حاصل شد) :
 مهره تقشبه (۷۴) عده اوراق رای (۷۴)
 آقای مومتن الملک (۶۴) رای
 آقای نصرت الدوله (۳) رای آقای امین الشریه
 یک رای
 آقای میرزا محمدصادق طباطبائی
 یک رای
 آقای حاج میرزا محمد تقیخان نائینی
 یک رای
 آقای شیخ الاسلام اصفهانی یک رای
 آقای مومتن السلطنه یک رای
 آقای سلیمان میرزا یک رای
 ورقه سفید علامت امتناع یک ورقه
 نایب رئیس - عده نمایندگان حاضر هفتاد و چهار آقای مومتن الملک بسمت ریاست شورای ملی به (۶۴) رای از (۷۴) رای انتخاب شدند
 شروع میکنیم بانتخاب دونایب رئیس
 اخذ آراء بعمل آمده و پس از استخراج آراء ترتیب ذیل نتیجه حاصل شد)
 مهره تقشبه (۷۳) عده اوراق رای (۷۳)
 آقای مدرس (۳۹) رای
 شاهزاده نصرت الدوله یک رای
 شاهزاده سلیمان میرزا ۳۲ رای
 ورقه سفید علامت امتناع یک ورقه
 نایب رئیس - عده رای دهندگان ۷۴ نفر
 امتناع یک نفر
 شاهزاده سلیمان میرزا (۳۲) رای
 شاهزاده نصرت الدوله یک رای
 مخلص همه آقایان سی و نه رای (بعضی گفتند مبارک است)
 نایب رئیس - انتخاب نایب رئیس دوم (برای انتخاب نایب رئیس دیگر نیز رای گرفته و پس از استخراج آراء بطوریکه ذیل مندرج است نتیجه حاصل گردید)
 مهره تقشبه (۷۳) اوراق رای (۷۳)
 آقای نصرت الدوله ۴۱ رای
 آقای آشتیانی ۲۸ رای شاهزاده - سلیمان میرزا (۲) رای امتناع دو ورقه
 نایب رئیس - عده رای دهندگان (۷۳)
 ورقه سفید دو شاهزاده سلیمان میرزا دو رای

آقای نصرت الدوله چهل و یک رای
 آقای آشتیانی بیست و هشت رای
 آقای نصرت الدوله به نیابت ریاست با اکثریت چهل و یک رای انتخاب شدند
 شروع می کنم بانتخاب چهار نفر منشی بانتخاب جمعی
 (اخذ آراء شده و بترتیب ذیل نتیجه حاصل شد)
 عده مهره تقشبه (۷۴)
 اوراق رای (۷۴)
 آقای حاج میرزا اسدالله خان کردستانی (۳۹) رای
 آقای امیرناصر (۳۸) رای
 آقای متصرالملک
 د نظام الدوله (۳۴) رای
 د اقبال السلطان ۳۲ رای
 د فتح الدوله ۳۰ رای
 د وقارالملک ۲۹ د
 د شیخ الاحلام ملایری ۲۷ رای
 د آصف الممالک ۳ رای
 د تسین »
 د میرزا ابراهیم قمی ۲ د
 د وحیدالملک »
 د سردار معظم کردستانی ۱ رای
 د ملک الشعرا یک رای
 د سردار مقظم »
 د شیخ الاسلام اصفهانی یک رای
 د احتشام الدوله ۱ رای
 د شیخ العراقین زاده ۱ رای
 ورقه سفید یک ورقه
 نایب رئیس - سه نفر از آقایان حائز اکثریت شدند
 آقای حاج میرزا اسدالله خان کردستانی ۳۹ رای
 آقای امیرناصر ۳۸ رای
 د متصرالملک »
 حال باید یک نفر دیگر انتخاب شود
 بعضی اظهار کردند : اگر اجازه می فرمائید قدری تنفس شود
 نایب رئیس - خوب است همه را انتخاب کنیم بعد جلسه را ختم نمائیم ولی اگر میل آقایان باشد ممکن است نیم ساعت تنفس شود
 (در این موقع جلسه برای تنفس تعطیل و پس از نیم ساعت مجدداً تشکیل گردید)
 نایب رئیس -- شروع میشود به اینجانب یک نفر منشی دیگر
 (اخذ آراء بعمل آمده و این طور نتیجه حاصل شد)
 مهره تقشبه (۷۱) اوراق آراء (۷۱)
 آقای نظام الدوله ۳۴ رای
 د اقبال السلطان د

د ملک الشعراء یک د
 ورقه سفید علامت امتناع ۴ ورقه
 نایب رئیس - چون بلا نتیجه ماند دوباره رای می گیریم
 (مجدداً اخذ و استخراج آراء بعمل آمده بترتیب ذیل نتیجه حاصل گردید)
 مهره تقشبه (۷۲) - عده آراء (۷۲)
 آقای نظام الدوله ۳۶ رای
 د اقبال السلطان د
 د ملک الشعراء د
 ورقه سفید علامت امتناع ۴ ورقه
 نایب رئیس - آقای نظام الدوله با اکثریت سی و شش رای انتخاب شدند
 شروع می کنم بانتخاب سه نفر مباشر بانتخاب جمعی
 (برای انتخاب مباشرین اخذ و استخراج آراء بعمل آمده این طور نتیجه حاصل گردید)
 مهره تقشبه (۷۱) - عده آراء (۷۱)
 آقای ازباب کیخسرو ۴ رای
 د عدل السلطنه ۴۲ رای
 د نصیردیوان ۳۸ رای
 د میرزا ابراهیم قمی ۲۹ رای
 د کازرونی ۲۷ رای
 د رئیس التجار ۱ رای
 د مدرس د
 د دکتر لقمان د
 نصرت الدوله د
 د سید یعقوب د
 د اقبال السلطان ۱ رای
 د امین التجار د
 د حاج میرزا تقیخان نائینی ۱ رای
 د عمید الممالک ۱ رای
 د بیان الملک د
 د امین الشریعه د
 د فهیم الملک د
 ورقه سفید علامت امتناع ۱ ورقه
 نایب رئیس - عده حضار هفتاد و یک نفر
 آقای ازباب کیخسرو ۴ رای
 د عدل السلطنه ۴۲ د
 د نصیردیوان ۳۸ د
 با اکثریت انتخاب شده اند
 جلسه آینده روز پنجشنبه سه ساعت بیرون ماند
 دستور طرح قانون راجع به مدت اقامت مأمورین سیاسی ایران در خارجه و بودجه های کابینه سلطنتی و ریاست وزراء خواهد بود
 جلسه ۸۶
 صورت مشروح مجلس یوم شانزدهم حمل ۱۳۰۱ مطابق هشتم شعبان ۱۳۴۰
 مجلس دو ساعت قبل از فروب ریاست

آقای مؤتمن الملک تشکیل گردید صورت مجلس یوم سه شنبه چهاردهم حمل را آقای امیرناصر قرائت نمودند رئیس - نسبت بصورت مجلس مخالفی هست یا نه؟
 مخالفتی نشد
 رئیس - صورت مجلس تصویب شد . از اینکه در جلسه گذشته مجلس شورای ملی بخدمات ناقابل بنده اهمیت ووقعی گذاشته و مجدداً اظهار ظن و اعتماد نسبت به بنده فرموده اید کمال تشکر و امتنان رادارم و امیدوارم با رضایت خاطر آقایان اموری که به بنده محول شود انجام دهم
 از طرف وکلا - انشاء الله - و یقین دارم همانطوری که سابقاً بنده در حسن انتظام امور مجلس همراهی فرموده اند باز هم مساعدت فرمایند - انشاء الله - راجع بامور داخلی مجلس امیدوار هستم انشاء الله در این شش ماهی که در جلو داریم از حیث کار کردن از شش ماه گذشته عقب نمانیم چون در ششماه گذشته مجلس بکارهای مهمی دست زد و لوایح زیادی به مجلس آمده که در کمیسیونهاست مطالعه است و عنقریب به مجلس خواهد آمد کمیسیون بودجه و خود مجلس شورای ملی نسبت به بودجه خرج مملکت تصمیمات و اقدامات خیلی مفیده اتخاذ کرده اند که در دوره های سابق نظائری نداشته است - گفته شد صحیح است
 بدین لحاظ است که بنده امیدوار هستم در آتیه نیز بهمین وثیره عمل شود و هیچ شکلی هم ندارد که بهینطور خواهد شد برای اینکه در مجلس شورای ملی حسن اقدامات عدلی پیدا شده و این حسن ناشی نیست مگر از تغییر افکار عامه در سابق یعنی در اوایل مشروطیت و در مجلس شورای ملی اول خیال می کردند که گفتن لفظ مشروطه داشتن قانون اساسی مملکت اصلاح میشود ولی بعد معلوم شد که اصلاحات یک تقبذات و ایراداتی هم لازم دارد .
 لیکن در زمینه تقبذات یک قدری سوء استعمال و افراط شده و علاوه بر این یک عیب دیگری که در کارهای مملکتی بود مسئله نقاب بود و خیال می کردم که کارهای مملکتی را به نقاب می شود گذرانید بنابر این گاهی مقلد بودم و گاهی مقلد می شدم و گاهی هم مقلد بگر .
 این است که اگر بقوانین مادرست امان نظری بشود ملاحظه خواهد شد که از بیست ماده قانون شاید یکی هم قابل اجرا نباشد ولی حالا دیده می شود که در بعضی اشخاص که در کارهای سیاسی داخل هستند یک حق دیگری پیدا شود و آن حسن عمل و اقدامات عدلی است که بعد از ۱۶ سال مشروطیت این حسن و این نظریه و این عقایدیکه جدیداً در مردم پیدا شده و در